

Etikkråd i Seksjon for helse og velferd

Fredrikstad kommunes verdier: MERK

Modig: Vi tør tenke nytt, ser etter gode løsninger og stiller konstruktive spørsmål.

Engasjert: Vi ivrer for å gjøre Fredrikstad til et godt sted å leve.

Romslig: Vi møter og inkluderer mennesker med åpenhet, respekt og tillit.

Kompetent: Vi benytter og utvikler vår kompetanse slik at vi kan møte dagens og morgendagens utfordringer.

MERK Fredrikstad, så andre **MERK**er det!

Fredrikstad kommunes etiske prinsipper

1. Vi møter alle med respekt.
2. Vi forvalter samfunnets fellesmidler på best mulig måte.
3. Vi vurderer egen inhabilitet og ber rett instans å vurdere habilitet.
4. Vi tar ikke imot gaver, arv eller andre ytelser.
5. Vi er en åpen og etterrettelig kommune.
6. Vi har ytringsfrihet og rett til å si ifra.
7. Vi tar selvstendig ansvar.
8. Vi er miljøbevisste.
9. Vi er bevisste på når vi har taushetsplikt, og etterlever den.
10. Vi har et bevisst forhold til bruk av sosiale medier.

Innhold

1.0	Bakgrunn	4
2.0	Om etikkrådet.....	5
2.1	Etikkrådets mandat og arbeidsområde	5
2.2	Etikkrådets målgruppe	5
2.3	Etikkrådets sammensetning	5
3.0	Etikkrådets arbeid.....	6
3.1	Tema for drøftingssakene	6
3.2	Kompetanseheving.....	7
3.3	Deltakelse i forskningsprosjektet	7
3.4	Informasjon og kommunikasjonsarbeid.....	8
	Vedlegg.....	9

Våre etiske prinsipper

1. RESPEKT

2. FORVALTNING

3. HABILITET

4. GAVER

5. ÅPENHET

6. YTRINGSFRIHET

7. ANSVAR

8. MILJØ

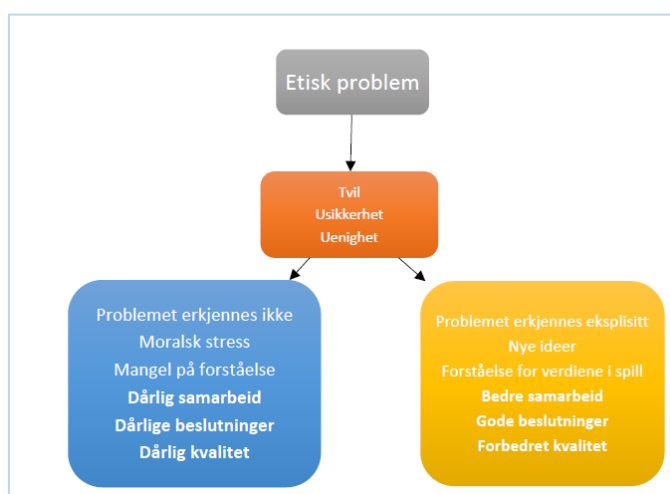
9. TAUSHETSPLIKT

10. SOSIALE MEDIER

1.0 Bakgrunn

Fredrikstad kommune opprettet et etikkråd i Seksjon for helse og velferd januar 2018. Tiltaket er en del av forskningsprosjektet «Etikk på tvers» i regi av Senter for medisinsk etikk (SME). Målet med forskningsprosjektet er å implementere, beskrive og evaluere en ny struktur for etikkarbeid i kommunal helse- og omsorgstjeneste. Etikkråd/klinisk etisk komite (KEKK) er lovpålagt å ha i spesialisthelsetjenesten, men frivillig å etablere i primærhelsetjenesten. Forskning tyder imidlertid på at det er minst like stort behov for arenaer for etisk refleksjon i kommunene som i sykehus. Etisk refleksjon kan bidra til bedre pasient- og brukersikkerhet og kvalitet på tjenestene.

Figur 1. Konsekvenser av dårlig eller god håndtering av etiske problemer. Et etisk problem oppstår og leder til tvil, usikkerhet og/eller uenighet (oransje boks). Når problemet ikke blir anerkjent, kan det bli håndtert dårlig, noe som leder til dårlig kvalitet og negative konsekvenser for brukere og ansatte (blå boks). Hvis problemet anerkjennes og håndteres, for eksempel gjennom systematisk etikkrefleksjon, kan det gi større forståelse av hva som står på spill, og kreative, etisk og faglig velbegrunnede løsninger (gul boks). (Kilde: Prosjektbeskrivelse forskningsprosjektet «Etikk på tvers»).

Det er undertegnet en samarbeidsavtale mellom Fredrikstad kommune og Universitetet i Oslo, Senter for medisinsk etikk (SME) med beskrivelse av forpliktelser for partene.

Fredrikstad kommune har fulgt opp avtalen med følgende:

Seksjon for helse og velferd etablerte et etikkråd (kommunal Klinisk etisk komite KEK) i januar 2018 med en bred representasjon fra fagfeltene komiteen skal bistå, samt bruker- eller lekrepresentasjon. Etikkrådet har jevnlig møter, minst 2 timer hver måned.

Kommunen deltar i forskningsaktivitetene/gjennomføring av de ulike forskningsmetodene i regi av SME.

Seksjon for helse og velferd har skolert to ressurspersoner gjennom deltakelse på tre masterkurs (2018). Hele eller deler av etikkrådet deltar jevnlig i fokusgruppeintervjuer sammen med andre ressurspersoner og deltar på dialogkonferanser/nettverksmøter.

Etikkskolering av medlemmene skjer i de faste møtene og erfaringsseminarene i regi av SME. I 2019 har etikkrådet arrangert fagdager med fokus på etikk for både ledere og ansatte. Etikkrådet legger i tillegg til rette for kursvirksomhet for øvrige ansatte. Videre etikkskolering blir et av satsningsområdene i 2020.

2.0 Om etikkrådet

2.1 Etikkrådets mandat og arbeidsområde

Etikkrådet i Seksjon for helse og velferd skal:

- fremme samtale og refleksjon om etiske problemer og dilemmaer.
- på forespørsel gi råd om hvordan konkrete etiske problemer kan løses, og være et forum der tjenestemottakere, pårørende og helsepersonell kan få drøftet slike problemer i forkant eller etterkant.
- bidra til bevisstgjøring om etiske problemer som har med ressursbruk og prioritering å gjøre.
- bidra til at tjenestemottakeres og pårørendes møte med tjenesten blir best mulig.

2.2 Etikkrådets målgruppe

Alle kan fremme saker for etikkrådet. Saker kan komme fra rådets medlemmer, pasienter, brukere, pårørende og ansatte i Seksjon for helse og velferd. Etikkrådet kan kontaktes muntlig eller skriftlig via telefon eller e-post.

Etikkrådet kan kontaktes for å:

- få en bred drøfting av en sak
- få klarhet i de etiske utfordringene
- få et «blikk utenfra»
- være bedre rustet i liknende saker i framtiden
- få råd om en beslutning
- lære av en vanskelig sak
- få klarlagt hvilke verdier som står på spill
- finne ut om det er en sak for etikkrådet

Etikkrådet kan også bistå med veiledning og/eller undervisning i etikk og systematisk etisk refleksjon.

2.3 Etikkrådets sammensetning

Etikkrådet er bredt sammensatt og består av 12 medlemmer med ulike yrkesbakgrunn og erfaringer. I 2019 har vi utvidet etikkrådet med en juridisk rådgiver som et fast medlem i rådet.

Rådet ledes av kommuneoverlege Guro Steine Letting, og sekretær er spesialkonsulent i kvalitetsavdelingen i Stab helse og velferd Elisabeth Østensvik.

De fleste rådsmedlemmene er medarbeidere i seksjon for Helse og velferd og arbeider i ulike etater/virksomheter i seksjonen, som sykepleier, vernepleier, helsefagarbeider, fagkoordinator, avdelingsleder eller virksomhetsleder. I tillegg kommer et medlem fra Høgskolen i Østfold (HiØ), en prest og en innbyggerrepresentant. Medlemmene er oppnevnt av direktør Seksjon for helse og velferd.

Ingen av medlemmene representerer sine yrkesgrupper eller andre interesser, men gjennom sine ulike ståsteder sørger de for at rådet får en perspektivrikdom. Alle medlemmer har underskrevet taushetserklæring.

Vervet som rådsmedlem er frivillig, og per i dag gis det ikke møtegodtgjørelse verken til interne eller eksterne representanter. Vi ser imidlertid at møtegodtgjørelse bør revurderes for de eksterne medlemmene som bruker sin fritid til deltakelse i etikkrådet (2 personer). Utgifter til kurs og kompetanseheving blir dekket.

3.0 Etikkrådets arbeid i 2019

Etikkrådet har månedlige møter av 2 timers varighet. Rådet tilbyr også ad hoc refleksjon i saker som haster. Da kan eksempelvis 2-4 medlemmer gjennomføre en refleksjon sammen med ansatte og eventuelt pasient/pårørende på tjenestestedet.

For at etikkrådet skal rekke å drøfte vanskelige saker i løpet av kort møtetid, kreves grundig forberedelse, god metodikk og god møteledelse, samt etterarbeid. Det er avsatt tid til disse oppgavene for leder og sekretær.

Etikkrådet bruker SME-modellen i drøftingen for å sikre en bredde og grundig behandling av saken. Modellen er utviklet av Senter for medisinsk etikk (SME) ved universitetet i Oslo og er en anerkjent modell for drøfting av etiske spørsmål.

Etikkrådet har hatt 9 ordinære møter. I tillegg har deler av etikkrådet gjennomført 5 ad hoc møter/drøftinger i løpet av året.

Etikkrådet har drøftet 11 saker. Tre av sakene ble drøftet med pårørende tilstede. De andre sakene ble drøftet anonymisert med sakseiere som la fram sakene.

Sakene har blitt «meldt» på epost til etikkrådet, enten direkte til leder/sekretær eller etikkrådets epost. (etikkradet@fredrikstad.kommune.no)

3.1 Tema for drøftingssakene

- 1 Personlig hygiene og bruk av tvang hos en beboer med demens
- 2 Bruker med rusproblematikk som bor hos forelder, mistanke om vold i hjemmet
- 3 Seksualitet for en beboer med demens i sykehjem – rett til å leve sitt eget liv vs. fare for overgrep?
- 4 Ung pasient som bor i sykehjem – livskvalitet og tilpasset tilbud
- 5 Beboer med demens som bruker GPS – frihet til å gå vs. fare for skade
- 6 Ung pasient med stort hjelpebehov som ikke ønsker å ta imot tjenester
- 7 Verge som detaljstyrer livet til en psykisk utviklingshemmet person
- 8 Informasjon til barn der pårørende ikke ønsker det
- 9 Personlig hygiene og bruk av tvang hos en beboer som er psykisk utviklingshemmet
- 10 Bør pasienten få smertelindring?
- 11 Bør pasienten få ønsket sitt oppfylt og komme hjem?

3.2 Kompetanseheving

Juridisk rådgiver har tilført økt juridisk kompetanse for alle medlemmene i rådet, både gjennom drøftingene og ved planlagte innlegg om blant annet tvang, samtykkekompetanse og prioritering i kommunal helse- og omsorgstjenester.

De fleste medlemmene deltok på 1 dags erfaringskonferanse for etikkråd/kliniske etikk komiteer arrangert av SME 3. april 2019. Leder og sekretær holdt en presentasjon om erfaringer med drøfting av en sak der pårørende deltok.

Fagdag for ledere og ansatte ble gjennomført i november 2019. Fagdage besto av 3 halve dager med tilsammen 96 ledere og 188 ansatte. Innholdet var generell innføring i etikk, etisk refleksjon, prioriteringer. SME modellen og drøfting av en case ble gjennomført både i grupper og plenum.

Vi har utarbeidet en standardpresentasjon om etikkrådet til alle medlemmene i rådet, slik at de kan informere videre i sine fora.

Forsker Heidi M Karlsen, fagdag etikk i Fredrikstad 28. november 2019

3.3 Deltakelse i forskningsprosjektet

Leder og sekretær har deltatt på to fokusgruppeintervjuer sammen med de andre kommunene i forskningsprosjektet, Kongsberg, Modum og Hamar kommuner. Det er svært positivt med erfaringsutveksling med de andre kommunene og få tips og gode råd. Det er også motiverende å delta i en slik sammenheng.

Ansatte ved SME, professor Reidun Førde og forsker Morten Magelssen deltok som observatører på en drøfting der pårørende var tilstede. I tillegg har både forsker Heidi Karlsen og postdoktor Anne Kari Tolo Heggstad delatt som observatører i en drøftingssak og gjennomført fokusgruppeintervjuer med etikkrådet.

Det er svært lærerikt å ha observatører tilstede i drøfting av saker.

Etikkrådet bidrar til rekruttering av informanter til forskningsprosjektet (både sakseiere og pårørende).

Etikkrådet har sendt inn alle drøftingsreferater og selvevaluering til SME. Vi har fått grundige tilbakemeldinger som er brukt til læring og videre utvikling.

Fra venstre: Guro Steine Letting, kommuneoverlege og leder av etikkrådet, Elisabeth Østensvik, spesialkonsulent i kvalitetsavdelingen og sekretær i etikkrådet, Reidun Førde, professor ved SME og Morten Magelssen, forsker ved SME.

3.4 Informasjon og kommunikasjonsarbeid

Målet er at ansatte er kjent med etikkrådet og kjenner til hvordan de kan melde inn saker.

[Brosjyre om etikkrådet](#) er utarbeidet i samarbeid med profesjonell designer. Ansatte oppfordres til å laste ned brosjyren og dele ut til andre ansatte og pårørende ved behov.

En håndbok/manual for etikkrådet i Seksjon for helse og velferd er under utarbeidelse.

I 2019 har Etikkrådet informert og presentert på ulike møteplasser. Det er utarbeidet en standardpresentasjon om etikkrådet, som er blitt brukt i internundervisning og informasjon for medlemmene i rådet.

Etikkrådets arbeid er presentert for politikerne i helse- og velferdsutvalget (januar 2019).

Forsiden på etikkrådets brosjyre.

Vedlegg

Pr. 31.12.2019 består etikkrådet av

Funksjon	Navn	Yrke	Stilling	Arbeidsted
Leder	Guro Steine Letting	Lege	kommuneoverlege	Kvalitetsavdelingen, Stab Helse og velferd
Sekretær	Elisabeth Østensvik	Sykepleier	spesialkonsulent	Kvalitetsavdelingen, stab Helse og Velferd
Medlem	Lene Kaaber	Sykepleier	avd. leder	Etat omsorgssentre
Medlem	Hilde Kvammen	Sykepleier	sykepleier	Etat Hjemmesykepleie
Medlem	Monica Hatlelid	Vernepleier	avdelingsleder	Etat tjenester til funksjonshemmede
Medlem	Anne Line Dahle	Sykepleier	tjenestetildelingssjef	Virksomhet Tildelingskontoret
Medlem	Geir Korum Lund	Sykepleier	fagkoordinator	Etat friskliv og mestring
Medlem	Bujar Arifi	Helsefagarbeider	helsefagarbeider	Etat tjenester til funksjonshemmede, ressursenheten
Medlem	Guri Rummelhoff	Sykepleier	førstelektor	Høgskolen i Østfold, avdeling helse- og velferd
Medlem	Lasse Johnsen	Jurist	Juridisk rådgiver	Kvalitetsavdelingen, Stab Helse og velferd
Medlem	Steinar Ekvik	Prest	pensjonist	
Medlem	Sissel Been-Larsen		Innbygger representant	Eldrerådet